

JOINT SDG FUND

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER
TÜRKİYE

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER
BAKANLIĞI

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER
KALKINMA PROGRAMI

Uluslararası
Çalışma
Örgütü

TÜRKİYE'DE BAKIM EKONOMİSİNİN DÖNÜŞTÜRÜCÜ BÜYÜMESİ İÇİN BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ORTAK PROGRAMI

TÜRKİYE'DE BAKIM EKONOMİSİNİN DÖNÜŞTÜRÜCÜ BÜYÜMESİ İÇİN TASLAK YOL HARİTASI

Equal and Sustainable Societies with #CareEconomy

Eşit ve Sürdürülebilir Toplumlar için #BakımEkonomisi

JOINT SDG FUND

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER
TÜRKİYE

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER
BAKANLIĞI

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER
KALKINMA PROGRAMI

Uluslararası
Çalışma
Örgütü

İçindekiler

Teşekkür & Bağlam	3
Yönetici Özeti	4
Giriş	6
Tematik Alanlara Göre Yol Haritaları	7
Erken Çocukluk Eğitimi ve Bakımı (EÇBE) ile 18 Yaşına Kadar Olan Çocuklar İçin Eğitim ve Bakım Hizmetleri	8
Yaşlı Bireyler, Engelli Bireyler ve Kronik Hastalığı Olan Bireyler İçin Uzun Süreli Bakım (LTC)	11
Bakım Emekçileri İçin İnsana Yakışır İş (Ev İşçileri, Sağlık ve Eğitim Emekçileri)	16
Bakım Sisteminin Yönetiřimi ve Finansmanı	19
İř-Yaşam Dengesini Teşvik Eden İş Mevzuatı	23
Temalar Arası Ortak Öneriler	26
Sonraki Adımlar ve Takip Süreci	27
Ekler	29

Teşekkür

Bu doküman, Türkiye’de Bakım Ekonomisinin Dönüştürücü Büyümesi konulu Birleşmiş Milletler Ortak Programı (BMOP) çerçevesinde hazırlanmıştır.

Programın amacı; kamu kurumlarının, yerel yönetimlerin, sosyal tarafların ve sivil toplum kuruluşlarının kapasitelerini güçlendirerek dijital dönüşüm yoluyla bakım politikalarının ve hizmetlerinin geliştirilmesini sağlamaktır. Program, uluslararası çalışma standartları ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) ile uyumlu olup, BM Ortak SKA Fonu tarafından finanse edilmekte; Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından katkı sunulmaktadır.

BM Mukim Koordinatörlüğü ile yürütülen Ortak Program, ILO liderliğinde olup, UNDP uygulayıcı kuruluş olarak görev yapmaktadır. UN Women, UNICEF ve UNFPA, Program hedeflerine ulaşılmasını sağlamak üzere teknik destek sağlamaktadır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, BM Ortak Programı’nda ana ortak olarak yer almaktadır. Kamu kurumları, işçi ve işveren örgütleri ile sivil toplum kuruluşları, Programın uygulanmasında kilit rol oynamaktadır.

Bu doküman, ILO Uluslararası Eğitim Merkezi (ITCILO) tarafından, Ortak Program kapsamındaki eğitime aktif katkı sağlayan BM paydaşları ve diğer ilgili aktörlerle iş birliği içinde hazırlanmıştır.

Bu belge, 16–20 Haziran 2025 tarihlerinde Ankara’da gerçekleştirilen “Türkiye’de Bakım Ekonomisinin Dönüştürülmesi: ILO Taraflarının Güçlendirilmesi” başlıklı eğitim sırasında katılımcılar tarafından geliştirilen ortak fikirleri ve taslak politika yol haritalarını bir araya getirmektedir. ITCILO’dan Maud Ritz’in liderliğinde ve İstanbul Teknik Üniversitesi’nden Prof. İpek İlkaracan’ın ortak yürütücülüğünde gerçekleştirilen bu eğitim, ulusal ve uluslararası uzmanların desteğiyle; kamu kurumlarından, işveren ve işçi örgütlerinden ve BM sisteminden 40 temsilciyi bir araya getirmiştir.

Bu belgenin amacı, her yaş, grup ve yaşam durumuna yönelik bakım ekonomisi ve bakım politikalarına bütüncül bir yaklaşımla; insana yakışır iş, sosyal diyalog ve kadın-erkek eşitliğini geliştirmek için katılımcılar tarafından oluşturulan vizyonu, hedefleri ve önerilen stratejik eylemleri ortaya koymaktır. Bu yol haritaları, bağlayıcı politika belgeleri olmayıp; daha kapsayıcı, sürdürülebilir ve güçlü kaynaklara sahip bir bakım ekonomisine doğru ilerlemek için ulusal düzeyde diyalogun, kurumsal planlamanın ve paydaşlar arasındaki iş birliğinin geliştirilmesine temel oluşturmaktadır.

Eğitime katılarak aktif katkı sunan tüm katılımcılara ve bu dokümanda yer alan fikirlerin şekillenmesini sağlayan oturum, egzersiz ve simülasyon çalışmalarını kolaylaştıran tüm meslektaşlarımıza teşekkür ederiz.

Yönetici Özeti

Bu doküman, Türkiye’de 2030 yılına kadar güçlü, adil ve sürdürülebilir bir bakım ekonomisi inşa etmeye yönelik ortak bir vizyonu ve pratik adımları ortaya koymaktadır. Bakım ekonomisi konulu ulusal eğitim sırasında yapılan katılımcı grup çalışmaları aracılığıyla geliştirilen bu taslak yol haritaları, farklı bakım alanları ve temalarında paylaşılan öncelikleri ve eylemleri vurgulamaktadır.

Ortak Temalar:

Erken çocukluk bakımı ve eğitimi (EÇBE) ile uzun süreli bakım, bakım çalışanları için insana yakışır iş, yönetim ve finansman ile iş-yaşam dengesini teşvik eden iş mevzuatı gibi beş ana tematik alan boyunca, kolaylaştırıcılar ve katılımcılar şu unsurların önemini vurgulamıştır:

- **Bakım vermenin ve bakım almanın (öz-bakım dahil) hem bir hak hem de kamu yararı** olarak kabul görmesi.
- Bakımın evrensel sunumunu sağlamada birincil yükümlü olarak devletin hesap verebilirliğinin vurgulanması.
- Politika ve programların **hem bakım verenlerin hem de bakım alanların hak ve ihtiyaçlarını karşılaması**; tercih, kalite ve özerklik ilkelerine dayanması.
- **Yaşam döngüsü yaklaşımının** benimsenerek, her yaş ve yaşam durumundaki bireylerin farklı bakım ihtiyaçlarının tanınması.
- **Ücretli bakım çalışanlarının çalışma haklarının korunması** ve teşvik edilmesi; insana yakışır çalışma koşulları sağlanarak bakım iş gücünün profesyonelleştirilmesi ve kayıtlı hale gelmesi.
- Hane içinde bakım sorumluluklarının kadınlar ve erkekler arasında daha dengeli paylaşımını teşvik ederek, erkeklerin bu alana daha fazla katılımını sağlamak ve kadın-erkek eşitliğinin desteklenmesi.
- Tüm insanlar için kaliteli bakım hizmetini güvence altına alacak şekilde, farklı toplumsal gerçeklik ve ihtiyaçlara yanıt veren, **bağlama özgü** politikaların kesişimsel bir bakış açısıyla tasarlanması.
- Bakım politikalarının bölgesel düzeyde farklılaşan ihtiyaçları gözетerek tasarlanması
- Ulusal ve yerel yönetimlerin, sosyal tarafların, sivil toplumun ve özel sektörün rollerinin açıkça tanımlandığı **sektörler arası koordinasyonun** teşvik edilmesi.

Vurgulanan Öncelikler:

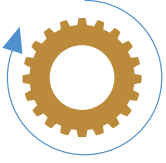
Yol haritalarında tekrar eden öncelikler, paydaşların hedeflerinde güçlü bir paralellik bulunduğunu göstermektedir.

- **Erişilebilir ve kaliteli bakım hizmetlerine yatırım:** Özellikle risk altında ve hizmete erişimi sınırlı gruplar için bakım hizmetlerinin erişilebilir ve kaliteli hale gelmesi adına yatırımlar yapılması.
- **Sürdürülebilir finansman:** Belirgin ve istikrarlı finansman mekanizmalarının oluşturulması ve makroekonomik planlamanın bakım hizmetlerine yönelik yatırımlarla uyumlaştırılması.
- **Güçlü yasal çerçeve:** Uluslararası sözleşmelerin (örn. ILO C156 ve C189) onaylanması ve etkin uygulanması ile ulusal mevzuatın güçlendirilmesi; bakım çalışanları, ücretsiz bakım sağlayanlar ve aile sorumluluğu olan çalışanların eşit katılımını temin edecek düzenlemelerin yapılması.
- **İş gücünün geliştirilmesi:** Bakım çalışanları için eğitim, sertifikalandırma ve kariyer yollarının yaygınlaştırılması; işe alım ve işte tutma için teşvik mekanizmaları oluşturulması.
- **Eşgüdümlü yönetim:** Sektörler arası iş birliği ve net hesap verebilirlik ile yönetim mekanizmalarının geliştirilmesi.
- **Veri ve izleme:** Politika geliştirme sürecinde kanıta dayalı karar alma, ilerlemeyi takip etme ve hesap verebilirliği sağlamak amacıyla güvenilir veri sistemlerinin kurulması.
- **Bakımın ve ev içi sorumlulukların toplumsal yeniden örgütlenmesi:** Ücretsiz bakım ve ev işlerinin hane içinde ve devlet, özel sektör ile toplum arasında adil şekilde yeniden dağıtılmasının teşvik edilmesi.
- **Teknoloji ve yeniliklerin entegrasyonu:** Bakım hizmetlerinde dijitalleşme ve teknolojik yeniliklerin etkin kullanımıyla hizmet kalitesinin artırılması ve erişimin kolaylaştırılması.
- **Psiko-sosyal destek ve çalışan sağlığı:** Bakım çalışanlarının psikolojik iyi halinin desteklenmesi, stres yönetimi ve mesleki sağlık programlarının geliştirilmesi.
- **Yerel düzeyde kapsayıcı planlama:** Bölgesel farklılıkları göz önünde bulunduran, yerel toplulukların ihtiyaçlarına uygun bakım politikalarının geliştirilmesi ve uygulanması

2030 için Ortak Vizyon:

Bu yol haritası, iddialı ancak ulaşılabilir bir vizyon sunmaktadır: 2030 yılına gelindiğinde, Türkiye’de hak temelli, kadın-erkek eşitliğini gözetken, yeterli şekilde finanse edilen ve herkesin ihtiyaçlarına yanıt veren bölgesel ve yerel farklılıklara duyarlı entegre bir bakım sistemi oluşturulmuş olacaktır. Bu sistemde bakım emeğinin önemi tanınacak, adil bir şekilde paylaşılabilecek ve toplumsal refah, ekonomik büyüme ve eşitliğe katkı sağlayan temel bir unsur olarak desteklenecektir.

Giriş

Türkiye’de Bakım Ekonomisine Genel Bakış

Bakım ekonomisi — çocuk bakımı, engelli bireylerin bakımı, yaşlı bireylerin bakımı, uzun süreli bakım ve ev içi işler gibi ücretli ve ücretsiz bakım işlerini kapsayan engelli bireylerin bakımı, yaşlı bireylerin bakımı — yaşlı bireylerin kalkınma ve kadın-erkek eşitliği açısından hayati öneme sahiptir. Ulusal zaman kullanım verileri ve ILO tahminlerine göre:

- Kadınlar, ücretsiz bakım işlerinin büyük çoğunluğunu üstlenmektedir; bu durum, çoğu zaman iş gücüne katılımlarının önünde bir engel oluşturmaktadır.
- Erken çocukluk bakımı, engelli bireylerin bakımı ve uzun süreli bakım gibi kamusal bakım hizmetlerinin kapsamı ve kalitesi sınırlı kalmaktadır.
- Ev işçileri arasında kayıt dışılık yaygındır; birçok çalışan yeterli korumadan ve tanınmadan yoksundur.

Bakım hizmetlerindeki boşlukların giderilmesi, bakım iş gücünün profesyonelleştirilmesi ve insana yakışır çalışma koşullarının sağlanması; demografik değişimler, aile refahının güçlendirilmesi ve kadın istihdamının artırılması bağlamında Türkiye’nin ekonomik ve sosyal politika gündeminde öncelikli alanlardır. Bakım ekonomisi, sürdürülebilir sosyal ve ekonomik kalkınmayı desteklemede kritik bir rol oynamakta olup, kapsayıcı büyüme ve uzun vadeli dayanıklılık için sağlam bir temel sunmaktadır.

Neden Bir Yol Haritası?

Bakım ekonomisinin dönüştürülmesi, birbirinden kopuk girişimlerin ötesinde, ortak bir vizyonu, somut hedefleri ve net eylem yollarını gerektirir. Yol haritası, karmaşık fikirlerin uygulanabilir adımlara dönüştürülmesine yardımcı olur; kimin, neyi, hangi kaynaklarla ve ne zaman yapması gerektiğini tanımlar. Bu yol haritası, paydaşların daha kapsayıcı, kadın-erkek eşitliğine duyarlı ve sürdürülebilir bakım sistemlerine yönelmesini sağlayacak stratejik bir araç olarak işlev görür.

Katılımcı ve Çok Paydaşlı Bir Süreç

Bu belgede sunulan taslak yol haritası, etkileşimli ve çok paydaşlı bir yaklaşımla geliştirilmiştir. Yol haritası, “Türkiye’de Bakım Ekonomisinin Dönüştürülmesi” başlıklı eğitim süresince gerçekleştirilen grup çalışmaları sonucunda ortaya çıkmıştır. Katılımcılar, gerçek yaşam senaryoları, politika araçları ve ILO’nun Bakım Politikası Yatırım Simülatorü’nü kullanarak ihtiyaçları değerlendirmiş, öncelikleri belirlemiş ve uygulanabilir çözümler üretmiştir. Bu çalışmaların çıktıları, eğitimin son oturumunda, Birleşmiş Milletler kuruluşları, bakanlıklar ve sendikalardan üst düzey temsilcilere sunulmuştur.

Bu Yol Haritası Nasıl Kullanılabilir?

Bu yol haritası resmi bir politika taahhüdü olmasa da, Türkiye’deki bakım politikası paydaşları arasında daha fazla politika diyalogu, eşgüdüm ve savunuculuk için önemli bir başlangıç noktası sunmaktadır. Aşağıdaki süreçlere katkı sağlayabilirler:

- Bakım politikalarının geliştirilmesi ve finansmanı konusunda bakanlıklar arası veya sektörler arası çalışma gruplarının faaliyetlerinde,
- Üçlü diyalog süreçleri yoluyla uzlaşa sağlanması ve önceliklerin uyumlaştırılmasına.
- Bu fikirlerin uygulamaya geçirilmesine yönelik kurumsal planlar veya pilot girişimlere.
- Bakım hizmetlerinin etkinliğinin ve ihtiyaçların düzenli olarak değerlendirilmesine yönelik olarak veri toplama ve izleme süreçlerinin geliştirilmesine,
- Bakım çalışanlarının mesleki gelişimi ve profesyonelleştirilmesi için eğitim ve kapasite geliştirme faaliyetlerine,
- Bakım ekonomisinin önemi konusunda toplumsal farkındalık ve bilincin artırılmasına,
- Bakım alanında gerekli yasal düzenlemelerin yapılması ve uygulanmasına

Sonuç olarak, bu taslak yol haritaları; herkes için insana yakışır iş, kaliteli hizmetler ve kadın-erkek eşitliği sağlayan bir bakım ekonomisine doğru ortak sorumluluk ve somut adımlar atılması yönünde ilham vermeyi amaçlamaktadır.

Tematik Alanlara Göre Yol Haritaları

Bu bölümde, eğitim süresince katılımcılar tarafından geliştirilen taslak yol haritasının beş bileşeni bir araya getirilmiştir. Her bileşen, belirli bir bakım politikası teması üzerinde çalışan bir grubun ortak fikirlerini ve önceliklerini yansıtmaktadır.

Her bir yol haritası, 2030 Vizyonu, temel hedefler ve politika tasarımı, uygulama adımları ve iş birliğini yönlendirebilecek somut eylemler içermektedir. Uygulama ve izleme süreçlerini desteklemek amacıyla, ilgili paydaşlar, öngörülen kaynaklar ve olası göstergeler de önerilmiştir.

Bu yol haritaları nihai politika önerileri olmamakla birlikte, ulusal düzeyde diyalog, sektörler arası eşgüdüm ve Türkiye’nin bakım ekonomisine yönelik gelecekteki yatırımlar için değerli bir başlangıç noktası sunmaktadır.

Erken Çocukluk Eğitimi ve Bakımı (EÇBE) ile 18 Yaşına Kadar Olan Çocuklar için Eğitim ve Bakım Hizmetleri:

Engel: Mevcut hizmetler, çocukların ve ebeveynlerin ihtiyaçlarını yeterince karşılanmaması.

ERKEN YATIRIM, KALICI KAZANIM

2030 Vizyonu	Amaçlar	Stratejik Eylemler	Sorumlu Kişiler ve Paydaşlar	Performans Göstergeleri
1–2 cümleyle, 2030 yılında kendi sektörünüzde bakım için ideal senaryonuzu tanımlayın	2030 yılına kadar elde edilmesi hedeflenen 2 veya 3 temel başarıyı belirtin.	Bu hedeflere ulaşmak için neler yapılmalıdır? Her bir hedef için en az iki stratejik eylem belirtiniz.	Eylemlerin hayata geçirilmesi için kimlerin sürece dâhil edilmesi gerekir?	Başarı nasıl ölçülecektir? Göstergeleri, hedef düzeylerini ve doğrulama kaynakları/yöntemlerini belirtiniz.
- Türkiye’de, 0–18 yaş arasındaki tüm çocukların (özellikle risk altındaki grupların grupların) uluslararası standartlara uygun, yüksek kaliteli bakım ve eğitim hizmetlerine erişiminin sağlanması. 2035 yılına kadar, Türkiye’nin erken çocukluk bakımı ve eğitimi (EÇBE) okullaşma oranlarında BM raporlarında en üst sıralarda yer alan ülkeler arasında olması.	- Tüm EÇBE (Erken Çocukluk Eğitimi ve Bakımı) ve eğitim ihtiyaçlarını karşılamaya uygun, çok düzeyli bir yapı oluşturulmasının sağlanması. - Kaynak tahsisinin iyileştirilmesi ve hane içindeki kadınlar ile erkekler arasındaki iş bölümü konusundaki kalıplaşmış algıların değiştirilmesi.	3–5 yaş grubu çocuklarda okul öncesi eğitim okullaşma oranının 2028 yılına kadar %60’a çıkarılması. 0–3 yaş çocukların bakım ihtiyaçları ASHB, 3–6 yaş çocukların erken çocukluk eğitimi ihtiyaçları ise MEB çatısı altında karşılanacak ve Bakanlıklar arası görev ve yetki paylaşımı çerçevesinde mevzuat ve uygulamalar uyumlaştırılacaktır. - Bakım hizmetlerinin, iş–yaşam dengesini destekleyecek şekilde iş gücü piyasası koşullarıyla uyumlu olarak sunulması ve insana yakışır iş koşullarında gerçekleştirilmesinin sağlanması.	- Hazine ve Maliye Bakanlığı - Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) - Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB) - Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB) - Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı - Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) - Yerel yönetimler - Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı	

12. Kalkınma Planı, 2028 yılına kadar 3-5 yaş arası çocukların %60’ının okula kaydolmasını hedeflemektedir. Bu nedenle, önerilen hedef %100 iken, Kalkınma Planı ile uyumlu hale getirmek ve daha ulaşılabilir bir hedef belirlemek için hedef revize edilmiştir.

ERKEN YATIRIM, KALICI KAZANIM

Temel Engel = Var olan hizmetlerin çocukların ve ebeveynlerin ihtiyacına cevap vermemesi.

Büyük Fikir = TR'de 0-18 yaş tüm çocukların (dezavantajlı gruplar başta olu. üz.)

uluslararası standartlarda, yüksek kaliteli bakım ve eğitim hizmetlerine erişimi.

2035'e kadar TR, UNICEF'in raporun-
en üste çıkacak! ~~standartlara ulaşacak!~~

3 Ana Eylem
+
Paydaşlar =

Güçlü Yapı

Kaynak Tahsisi

*Toplumdaki Algının
(hareketi değişimi) değişimi*

*0-5 yaş arası hizmetlere
dair mevzuat uygulamanın
MEB altında toplanması

Standardizasyonu

Stratejik eylem I

*3-5 yaş grubu için anaokullarına
katılım oranının %100'e ulaştırılması

Stratejik eylem II

*6-18 yaş için eğitim faaliyetle-
rinin yanı sıra akademik, sportif ve
sanatsal gelişimlerinin sağlanması
için modeller geliştirilmesi.

Stratejik eylem III

*hizmet sunumunun
işgücü piyasası şartları
koşullarıyla uyumlandırılması

Stratejik eylem IV

Paydaşlar

MEB, AİSB, SBB, Cumhurbaş.
Yerel yönetimler, GSB, Hazine
ve Maliye
Bakanlığı

Yaşlı Bireyler, Engelli Bireyler ve Kronik Hastalığı Olan Bireyler İçin Uzun Süreli Bakım (LTC)

Engelli Bireyler ve İnsana Yakışır Bakım Hepimizin Hakkı, Hepimizin İhtiyacı

2030 Vizyonu	Hedefler	Stratejik Eylemler	Kaynaklar (mevcut ve ihtiyaç duyulan)	Sorumlu Kişiler ve Paydaşlar	Zaman Çizelgesi	Başarı Göstergeleri
2030 yılında kendi sektörünüzde bakım hizmetleri için ideal senaryonuzu 1–2 cümleyle tanımlayınız	2030 yılına kadar elde edilmesi planlanan 2 veya 3 temel başarıyı belirtiniz	Bu hedeflere ulaşmak için neler yapılmalıdır? Her hedef için en az 2 stratejik eylem belirtiniz	Hâlihazırda mevcut olan ve ihtiyaç duyulan kaynaklar nelerdir?	Eylemlerin uygulanabilmesi için kimlerin sürece dâhil olması gerekir?	2025–2026 döneminde hangi kilometre taşlarına ulaşılabilir? 2030 yılına kadar hangi somut sonuçlar beklenmektedir?	Başarı nasıl ölçülecektir? Göstergeleri, hedef düzeylerini ve doğrulama araçlarını
• 2030 yılına kadar, demografik dönüşümün değişen ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde eşit, kapsayıcı, erişilebilir ve esnek bir bakım sisteminin tasarlanması ve özellikle yaşlılar ile engelli bireyler için yüksek kaliteli uzun süreli bakım hizmetlerinin sunulmasının sağlanması • Bu sistem kapsamında, yenilikçi, çok sektörlü, eşgüdümlü, esnek ve sürdürülebilir bir finansman mekanizması ile uygulama modellerinin oluşturulması	• 5R çerçevesi ile uyumlu, sürdürülebilir bir uzun süreli bakım sistemi geliştirirken, hizmetleri çeşitlendirip entegre ederek bakım alanların yaşam kalitesini artırmak. • Sürdürülebilir bir finans sistemi kurmak; karma finansman modelinin oluşturulması (bakım sigortası + özel sigorta, çalışan + işveren + yerel yönetim + genel bütçe katkısı) yoluyla uzun vadeli bakımın güvence altına alınması. • Hak temelli bir yaklaşımla, yaşlılar ve engelli bireylerin onurunu, özerkliğini ve katılımını güvence altına alan erişilebilir ve kaliteli toplum temelli bakım hizmetleri ile evde bakım hizmetlerini güçlendirmek. • Kayıtlı veya kayıtsız olarak bakım verenlerin çalışma koşullarını ve standartlarını iyileştirmek. • Bakım verenlerin iyi olma hâlini güçlendirmek ve hane içinde bakım sorumluluklarının adil biçimde paylaşılmalarını sağlamak. • İzleme ve değerlendirme süreçlerini güçlendirmek.	• Sürdürülebilir bir finansman mekanizması ile desteklenen ulusal bir uzun süreli bakım stratejisi geliştirmek ve uygulamak • Sosyal kooperatif gibi kurumsal yapıların ve sonuç odaklı finansman gibi modelleri uygulamak. • Politika tutarlılığını sağlamak için çok sektörlü bir koordinasyon mekanizması kurmak. • Evde bakım ve toplum temelli bakım hizmetlerini (kişisel asistan, kısa süreli bakım, gündüz bakım merkezleri vb.) yaygınlaştırmak ve kapasitesini güçlendirmek. • Kişisel asistanlık sisteminin altyapısını oluşturmak. • Evde bakımın profesyonelleşmesini sağlamak ve evde sağlık hizmetlerini güçlendirmek. • Kısa süreli bakım hizmetlerini yaygınlaştırmak. • Bakım ihtiyacının tespiti ile koordineli ve entegre hizmet sunumuna yönelik merkezi ve yerel düzeyde kurumsal altyapı oluşturmak. • Hizmetlerin bağımsız şekilde izlenmesi için altyapı çalışmalarını yürütmek ve iyileştirmek. • Eğitim ve sertifikasyon programları ile nitelikli bakım çalışanı sayısını artırmak; bakım profesyonellerinin hem niteliğini hem niceliğini geliştirmek. • Bakım verenlerin görev ve haklarını tanımlayarak ilgili mevzuatı düzenlemek. • Bakım çalışanlarının sendikalaşmasını, sosyal korumasını ve iş sağlığı–güvenliğini güçlendirmek; örgütlülüğü teşvik etmek. • Bakım sorumluluğunun kadın ve erkek arasında adil paylaşımını destekleyecek düzenlemeler yapmak. • Demografik dönüşüm, bakım ihtiyacı ve yeni bakım modelleri konularında farkındalık yaratarak politika yapıcılarını, sosyal tarafları ve özel sektörü harekete geçirmek. • Özel sektör yatırımlarını teşvik etmek. • Kanıta dayalı politika geliştirme ve hizmet değerlendirmesi için veri altyapısını güçlendirmek.	• Yerel yönetim bütçeleri • Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı • Sağlık Bakanlığı • Sendika kaynakları • Uluslararası destek (ILO, BM ajansları) • Demografik yapı çerçevesinde, bölgesel ve yerel düzeyde bakım ihtiyaçlarının tespitine yönelik mevcut durum analizi • Mevzuat değişikliği ve işveren teşvikleri • Bakım personeli yetiştirmek üzere lise, ön lisans ve üniversitelerde ilgili bölümlerin yaygınlaştırılması • Mevcut bakım personelinin kapasitesinin artırılması için hizmet içi eğitimler	• Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (ASHB) • Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇŞGB) • Sağlık Bakanlığı • Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) • Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) • Ticaret Bakanlığı • Yükseköğretim Kurulu (YÖK) • Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK) • Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) • Kalkınma Ajansları • Sivil toplum kuruluşları (STK’lar) • Sendikalar • Barolar • Ticaret Odaları • Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) • Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı • Gençlik ve Spor Bakanlığı	• Yerel ve ulusal düzeyde ihtiyaç analizlerinin yapılması • Mevcut durum tespiti yapılması • Pilot çalışmaların belirlenmesi • Belirlenen hedeflerin büyük oranda hayata geçirilmesi	• Hizmete erişim oranı • Hizmet memnuniyet oranı • Sertifikalı bakım çalışanı oranı • Veri ve izleme sistemi uygulama oranı • Çıkarılan yeni düzenlemelerin sayısı

Bakım Emekçileri İçin İnsana Yakışır İş (Ev İşçileri, Sağlık ve Eğitim Emekçileri)

BAKIMA YATIRIM, GELECEĞE YATIRIM

2030 Vizyonu	Hedefler	Stratejik Eylemler	Kaynaklar (mevcut ve ihtiyaç duyulan)	Sorumlu Kişiler ve Paydaşlar	Zaman Çizelgesi	Başarı Göstergeleri
2030 yılında kendi sektörünüzde bakım hizmetleri için ideal senaryonuzu 1-2 cümleyle tanımlayınız	2030 yılına kadar elde edilmesi planlanan 2 veya 3 temel başarıyı belirtiniz	Bu hedeflere ulaşmak için neler yapılmalıdır? Her hedef için en az 2 stratejik eylem belirtiniz	Hâlihazırda mevcut olan ve ihtiyaç duyulan kaynaklar nelerdir?	Eylemlerin uygulanabilmesi için kimlerin sürece dâhil olması gerekir?	2025-2026 döneminde hangi kilometre taşlarına ulaşılabilir? 2030 yılına kadar hangi somut sonuçlar beklenmektedir?	Başarı nasıl ölçülecektir? Göstergeleri, hedef düzeylerini ve doğrulama araçlarını tanımlayınız.
- Sektörde kayıt dışılık önlenir. - Evde, kurumlarda ve özel sektörde bakım hizmeti veren emekçilerin C189 ve C190 ile uyumlu şekilde insana yakışır iş koşullarına erişmesini sağlamak amacıyla gerekli politika, düzenleme ve uygulamalar geliştirilir.	- Bakım çalışanlarına ilişkin kanuni düzenlemelerin yapılması. - ILO’nun C189 ve C190 sözleşmelerinin kabulü, uygulanması ve denetlenmesi. - Ayrımcılığın önlenmesi ve kadın-erkek eşitliğinin sağlanması. - İş sağlığı ve güvenliği (İSG) standartlarının güçlendirilmesi. - Ev işçilerinin, göçmen ev işçilerinin ve ev tipi sosyal hizmet kuruluşlarında çalışan bakım personelinin çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve kapsayıcı sosyal koruma modellerinin geliştirilmesi.	- Kamu bakım hizmetlerinin sağlanması ve yatırımların artırılması - Yerel yönetimler ve devlet tarafından doğrudan istihdam olanaklarının yaratılması - Bakım hizmeti sunan sosyal girişimlerin kamusal politika sürecine dahil edilmesi. - Ev içi bakım çalışanlarının haklarının tanınması (sosyal güvenlik, emeklilik) - Ulusal bakım ekonomisi çalışma grubunun kurulması - Sosyal diyalog mekanizması aracılığıyla dijital medya ve diğer medya kanallarında kamu bilgilendirmesinin artırılması	- Sosyal yardım mekanizmaları - Güvencesiz koşullarda çalışan bakım emekçileri - Sayıca ve kapasite açısından yetersiz bakım evleri - Merkezi yönetim bütçesinden oluşturulacak özel bakım fonu - Kadrolu, nitelikli ve eğitilmiş personel istihdamı - Yaygın ve erişilebilir kamusal bakımevleri - Bakım emeğine özgü yasal düzenlemeler - Sendikal hakların güvence altına alınması	- Belediyeler, Sivil Toplum Kuruluşları, - Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı - Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı - Sosyal Güvenlik Kurumu - Türkiye İş Kurumu - Sağlık Bakanlığı - Millî Eğitim Bakanlığı - İçişleri Bakanlığı - Türkiye Büyük Millet Meclisi - Sendikalar - İletişim Başkanlığı - Uluslararası Çalışma Örgütü ve uluslararası kuruluşlar	2030 yılına kadar ev içi çalışanların %50’sinin kayıt altına alınması 2026 yılına kadar C189 ve C190 sözleşmelerinin onaylanması - Bir yıl içinde ilgili yasal düzenlemelerin çıkarılması - Uygulamaların ulusal istihdam stratejisinin bir parçası olarak hayata geçirilmesi	- Sektörde kayıtlı istihdam ve sosyal güvenlik kapsamı oranı - İstihdam kaydı ve sosyal güvenlik kapsam oranı - Belediyelerdeki entegre istihdam veri tabanları üzerinden karşılaştırmalı olarak düzenli raporlama - Huzurevlerinden hizmet alan kişi sayısı

Tematik Grup: Bakım Emekçileri İçin İnsana Yakışır İş (Ev İşçileri, Sağlık ve Eğitim Çalışanları)

Yol Haritasının Başlığı:

Vizyon 2030	Amaçlar	Stratejik Eylemler	Kaynaklar (mevcut ve ihtiyaç duyulan)	Sorumlu kişiler ve paydaşlar	Zaman Çizelgesi	Performans Göstergeleri
2030 yılında kendi alanınızda bakım hizmetlerine dair ideal senaryoyu 1-2 cümleyle tanımlayınız	2030 yılına kadar ulaşılması hedeflenen 2 veya 3 temel başarıyı belirtiniz	Bu hedeflere ulaşmak için ne yapılmalıdır? Her bir hedef için en az 2 stratejik eylem belirtiniz	Mevcut ve ihtiyaç duyulan kaynaklar nelerdir?	Bu eylemlerin hayata geçirilmesi için kimlerin dahil olması gerekmektedir?	2025-2026 yıllarında ve 2030 yılına kadar hangi kilometre taşlarına ulaşılabilir? Belirli olunuz.	Başarı nasıl ölçülecektir? Göstergeleri, hedefleri ve doğrulama yöntemlerini tanımlayınız.
SEKTÖRDE KAYITDİŞILIK ÖNLENDİ EVDE, KURUMDA ÖZEL SEKTÖRDE BAKIM HİZMETİ VEREN EMEKÇİLERİN İNSANA YAKIŞIR İŞ KOŞULLARINA ERİŞMESİ İÇİN GEREKLİ POLİTİKA, DÜZENLEME VE UYGULAMALARI ORTAYA KOYMAK C189 - C190	BAKIM ÇALIŞANLARINA İLİŞKİN KANUNİ DÜZENLEMELERİN YAPILMASI ILO C189 - C190 KANUNİ UYGULAMA VE DENETLEME AYRIMCILIĞIN ÖNLENMESİ T.C.E SAĞLANMASI İ.S.G STANDARTLARININ GÜÇLENDİRİLMESİ	KAMUSAL BAKIM HİZMETLERİNE YATIRIM YEREL YÖNETİM VE DEVLETİN DOĞRUDAN İSTİHDAM ALANI YARATIMI (MYK.EĞİTİM) EV VE BAKIM İŞÇİLERİNİN HAKLARININ TANINMASI (SGK.EMEKİLİK) ULUSAL BAKIM EKO. ÇALIŞMA GRUBU KURULMASI DİJİTAL MEDYA VE MEDYA ÇALIŞMALARININ KAMU OYU BİLGİLENDİRME (TANITIM, EĞİTİM) KAMU-İŞVEREN-İŞÇİ SOSYAL DİYALOG MEKANİZMASI İLE	SOSYAL YARDIM GÜVENCESİZ EMEKÇİLERİN YETERLİ BAKIM EVLERİ MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇESİNDEN BAKIM HİZ. FONU NİTELİKLİ EĞİTİMLİ PERSONEL KADROLU YAYGIN KAMUSAL BAKIM EVLERİ BAKIM EMEĞİNE ÖZEL DÜZENLEMELER SENDİKAL HAKLAR	DEVLET BELEDİYELER SEK'LAR ÇALIŞMA B. AİLE B. İÇİŞLERİ B. T.A.M.M. SENDİKALAR İLETİŞİM BAK. İLO ULUSLARARASI KURULUŞLAR	2030 YILINA KADAR %50 EVİÇİ KAYITLI İŞE GEÇİRMESİ C189 C190 KANUNU GEÇİRİLMESİ 2026 YILINDA BİR YIL İÇİNDE KANUNİ DÜZENLEMELERİN YAPILMASI ULUSAL İSTİHDAM STRATEJİSİNİN KAPASİTESİNE ULAŞTIRILMASI	İSTİHDAM KAYITLILIK VE SOSYAL GÜVENCE ORANI BELEDİYELERDE İSTİHDAM SAYISI VERİ TABANI ENTEGRASYONU İLE DÜZENLİ RAPORLAMA BAKIM EVLERİNDEN HİZMET ALAN KİŞİ SAYISI

Bakım Sisteminin Yönetiřimi ve Finansmanı

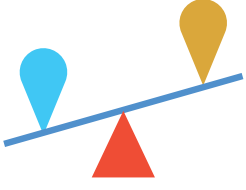
Bakıma Yatırım Yap, Geleceğini Güvence Altına Al

2030 Vizyonu	Hedefler	Stratejik Eylemler	Kaynaklar (mevcut ve ihtiyaç duyulan)	Sorumlu Kişiler ve Paydaşlar	Zaman Çizelgesi	Başarı Göstergeleri
2030 yılında kendi sektörünüzde bakım hizmetleri için ideal senaryonuzu 1–2 cümleyle tanımlayınız	2030 yılına kadar elde edilmesi planlanan 2 veya 3 temel başarıyı belirtiniz	Bu hedeflere ulaşmak için neler yapılmalıdır? Her hedef için en az 2 stratejik eylem belirtiniz	Hâlihazırda mevcut olan ve ihtiyaç duyulan kaynaklar nelerdir?	Eylemlerin uygulanabilmesi için kimlerin sürece dâhil olması gerekir?	2025–2026 döneminde hangi kilometre taşlarına ulaşılabilir? 2030 yılına kadar hangi somut sonuçlar beklenmektedir?	Başarı nasıl ölçülecektir? Göstergeleri, hedef düzeylerini ve doğrulama araçlarını tanımlayınız.
• Bakım ekonomisinin kalkınma perspektifi içinde öncelikli bir politika alanı haline gelmesi	• Erişilebilir, adil ve bütüncül bir bakım sisteminin oluşturulması • Sürdürülebilir, şeffaf ve çok kaynaklı bir finansman modelinin geliştirilmesi	1. Bakım ekonomisi konusunda bakanlıklar arası koordinasyon kurulunun oluşturulması 2. Kurumlar arası veri paylaşımı ve izleme sisteminin hayata geçirilmesi 3. Bakım çalışanlarının mesleki standartlarının belirlenmesi 4. Ulusal eylem planının hazırlanması 5. Bakım ekonomisine ilişkin modelleme ve projeksiyon çalışmasının yapılması 6. Bakım ihtiyacına ilişkin il ve ilçe düzeyinde veri altyapısının oluşturulması 7. Bakım sigortasının oluşturulması	• Merkezi yönetim bütçesi • Mevcut fiziki altyapıların kullanılması • Bağışlar • Gönüllü insan kaynağı	• Strateji ve Bütçe Başkanlığı • Hazine ve Maliye Bakanlığı • Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı • Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı • Millî Eğitim Bakanlığı • Sağlık Bakanlığı • Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı • Ticaret Bakanlığı • Sivil toplum kuruluşları • Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı • Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) • TÜİK • Özel Sektör	• 2025 yılında bakım ekonomisi koordinasyon kurulunun kurulması • Mevcut durum analizi ve makroekonomik değerlendirme yapılması • Ulusal eylem planlarının oluşturulması ve yayımlanması • Bakım ihtiyaçlarının bölge planlarına yansıtılması • Mevzuat düzenlemelerinin tamamlanması • Gerekli veri sistemlerinin oluşturulması ve izleme süreçlerinin başlatılması • Tüm ülkede erişilebilir, adil ve bütüncül bakım sisteminin uygulanması • Sürdürülebilir, şeffaf ve çok kaynaklı finansman modelinin hayata geçirilmesi • Ulusal eylem planlarında belirlenen hedeflerin büyük ölçüde tamamlanması • Bakım emeğine ilişkin yasal çerçevenin tam olarak yerleşmesi ve iş güvencesinin sağlanması • Veri temelli izleme ve değerlendirme mekanizmalarının kalıcı hale gelmesi	• Hizmetten yararlanan kişi sayısı • Çıkarılan mevzuat düzenlemelerinin sayısı • Bakım sektöründeki istihdam sayısı • Hizmet sağlanan kurum sayısı • Bakım ekonomisinin toplam ekonomiye katkısının ölçülmesi • Bakım ekonomisi koordinasyon kurulunun toplanma sıklığı • Kurumsal memnuniyet anketlerinin sonuçları

Bakım Sisteminin Yönetiřimi ve Finansmanı

[illegible]

İş-Yaşam Dengesini Teşvik Eden İş Mevzuatı

Bakım Emeği Görünür Olsun / İş Dengelye Kurulsun

2030 Vizyonu	Hedefler	Stratejik Eylemler	Kaynaklar (mevcut ve ihtiyaç duyulan)	Sorumlu Kişiler ve Paydaşlar	Zaman Çizelgesi	Başarı Göstergeleri
2030 yılında kendi sektörünüzde bakım hizmetleri için ideal senaryonuzu 1-2 cümleyle tanımlayınız	2030 yılına kadar elde edilmesi planlanan 2 veya 3 temel başarıyı belirtiniz	Bu hedeflere ulaşmak için neler yapılmalıdır? Her hedef için en az 2 stratejik eylem belirtiniz	Hâlihazırda mevcut olan ve ihtiyaç duyulan kaynaklar nelerdir?	Eylemlerin uygulanabilmesi için kimlerin sürece dâhil olması gerekir?	2025-2026 döneminde hangi kilometre taşlarına ulaşılabilir? 2030 yılına kadar hangi somut sonuçlar beklenmektedir?	Başarı nasıl ölçülecektir? Göstergeleri, hedef düzeylerini ve doğrulama araçlarını tanımlayınız.
2030 yılında iş-yaşam dengesinin sağlanması amacıyla bakım hizmetleri alanında faaliyet gösteren kuruluşların sayısının artırılması 2030 yılında analık ve ebeveyn izinlerinin kapsamının genişletilmesi - Babaların da ebeveyn izni kullanmasını teşvik edecek düzenlemelerin hayata geçirilmesi	- Devlet Memurları Kanunu ve İş Kanunu başta olmak üzere ilgili tüm mevzuatta gerekli düzenlemelerin yapılması - Annelik (doğum) izni ve babalık iznine ilişkin düzenlemelerin gerçekleştirilmesi - Kreş ve gündüz bakım evi sayısının artırılması - ILO'nun 183 ve 156 sayılı sözleşmelerine uygun mevzuat düzenlemelerinin yapılması - Eşit işe eşit ücret ilkesinin hayata geçirilmesi	- Diğer ülkelerden iyi örneklerin paylaşılması yoluyla farkındalık sağlama çalışmaları yapılması - Savunuculuk faaliyetleri yürütülerek kanun yapıcılarla görüşmeler gerçekleştirilmesi - Sendikalar ve sivil toplum kuruluşları ile birlikte, ilgili sözleşmelerin onaylanmasına yönelik kampanyalar düzenlenmesi - Mevzuat değişikliği önerilerine katkı sunulması	- Mevzuat değişikliklerinin yapılması - Yeni istihdam yaratmak amacıyla bütçe aktarımının sağlanması - Teşvik mekanizmalarının uygulanması	- Türkiye Büyük Millet Meclisi - Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı - Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı - Sendikalar ve sivil toplum kuruluşları	- Aile yılı kapsamında, ortak sorumluluk çerçevesinde izinlerin uzatılması için girişimde bulunulması; kanun teklifleri için sendikalar, bakanlıklar ve işveren kuruluşlarıyla iş birliği yapılması - Hükümetin ilgili sözleşmeleri imzalaması için girişimlerde bulunulması ve imzalama sürecinin tamamlanması	- Bakım yükümlülüğü nedeniyle işten ayrılan kadın sayısının azalması - Kadın istihdamında, kadın-erkek istihdam oranının kadınlar lehine ilerleme göstermesi

BAKIM EMEĞİ GÖRÜNÜR OLSUN / İŞ DENGELYE KURULSUN!

Yol Haritasının Başlığı: bakım emeği görünür olsun / iş dengelye kurulsun!

Vizyon 2030	Amaçlar	Stratejik Eylemler	Kaynaklar (mevcut ve ihtiyaç duyulan)	Sorumlu kişiler ve paydaşlar	Zaman Çizelgesi	Performans Göstergeleri
2030 yılında kendi sektörünüzde bakım hizmetleri için ideal senaryonuzu 1-2 cümleyle tanımlayınız	2030 yılına kadar ulaşılması hedeflenen 2 veya 3 temel başarıyı belirtiniz	Bu hedeflere ulaşmak için ne yapılmalıdır? Her bir hedef için en az 2 stratejik eylem belirtiniz	Mevcut ve ihtiyaç duyulan kaynaklar nelerdir?	Bu eylemlerin hayata geçirilmesi için kimlerin dâhil olması gerekmektedir?	2025-2026 yıllarında ve 2030 yılına kadar hangi kilometre taşlarına ulaşılabilir? Belirli olunuz	Başarı nasıl ölçülecektir? Göstergeleri, hedefleri ve doğrulama yöntemlerini tanımlayınız.
2030 yılında iş-yaşam dengesinin sağlanması amacıyla bakım hizmetleri alanında faaliyet gösteren kuruluşların sayısının artırılması	- Devlet Memurları Kanunu ve İş Kanunu başta olmak üzere ilgili tüm mevzuatta gerekli düzenlemelerin yapılması - Annelik (doğum) izni ve babalık iznine ilişkin düzenlemelerin gerçekleştirilmesi - Kreş ve gündüz bakım evi sayısının artırılması - ILO'nun 183 ve 156 sayılı sözleşmelerine uygun mevzuat düzenlemelerinin yapılması - Eşit işe eşit ücret ilkesinin hayata geçirilmesi	- Diğer ülkelerden iyi örneklerin paylaşılması yoluyla farkındalık sağlama çalışmaları yapılması - Savunuculuk faaliyetleri yürütülerek kanun yapıcılarla görüşmeler gerçekleştirilmesi - Sendikalar ve sivil toplum kuruluşları ile birlikte, ilgili sözleşmelerin onaylanmasına yönelik kampanyalar düzenlenmesi - Mevzuat değişikliği önerilerine katkı sunulması	- Mevzuat değişikliği - Yeni istihdam yaratmak amacıyla bütçe aktarımının sağlanması - Teşvik mekanizmalarının uygulanması	- Sendikalar/STKlar - ÇSGB - TSMM - ASHB - TAHB	- Aile yılı - ortak sorumluluk çerçevesinde izinlerin uzatılması için girişimde bulunulması; kanun teklifleri için sendikalar, bakanlıklar ve işveren kuruluşlarıyla iş birliği yapılması - Hükümetin ilgili sözleşmeleri imzalaması için girişimlerde bulunulması ve imzalama sürecinin tamamlanması	- Bakım yükümlülüğü nedeniyle işten ayrılan kadın sayısının azalması - Kadın istihdamında, kadın-erkek istihdam oranının kadınlar lehine ilerleme göstermesi
2030 yılında analık ve ebeveyn izinlerinin kapsamının genişletilmesi	- Devlet Memurları Kanunu ve İş Kanunu başta olmak üzere ilgili tüm mevzuatta gerekli düzenlemelerin yapılması - Annelik (doğum) izni ve babalık iznine ilişkin düzenlemelerin gerçekleştirilmesi - Kreş ve gündüz bakım evi sayısının artırılması - ILO'nun 183 ve 156 sayılı sözleşmelerine uygun mevzuat düzenlemelerinin yapılması - Eşit işe eşit ücret ilkesinin hayata geçirilmesi	- Diğer ülkelerden iyi örneklerin paylaşılması yoluyla farkındalık sağlama çalışmaları yapılması - Savunuculuk faaliyetleri yürütülerek kanun yapıcılarla görüşmeler gerçekleştirilmesi - Sendikalar ve sivil toplum kuruluşları ile birlikte, ilgili sözleşmelerin onaylanmasına yönelik kampanyalar düzenlenmesi - Mevzuat değişikliği önerilerine katkı sunulması	- Mevzuat değişikliği - Yeni istihdam yaratmak amacıyla bütçe aktarımının sağlanması - Teşvik mekanizmalarının uygulanması	- Sendikalar/STKlar - ÇSGB - TSMM - ASHB - TAHB	- Aile yılı - ortak sorumluluk çerçevesinde izinlerin uzatılması için girişimde bulunulması; kanun teklifleri için sendikalar, bakanlıklar ve işveren kuruluşlarıyla iş birliği yapılması - Hükümetin ilgili sözleşmeleri imzalaması için girişimlerde bulunulması ve imzalama sürecinin tamamlanması	- Bakım yükümlülüğü nedeniyle işten ayrılan kadın sayısının azalması - Kadın istihdamında, kadın-erkek istihdam oranının kadınlar lehine ilerleme göstermesi
2030 yılında babaların da ebeveyn izni kullanmasını teşvik edecek düzenlemelerin hayata geçirilmesi	- Devlet Memurları Kanunu ve İş Kanunu başta olmak üzere ilgili tüm mevzuatta gerekli düzenlemelerin yapılması - Annelik (doğum) izni ve babalık iznine ilişkin düzenlemelerin gerçekleştirilmesi - Kreş ve gündüz bakım evi sayısının artırılması - ILO'nun 183 ve 156 sayılı sözleşmelerine uygun mevzuat düzenlemelerinin yapılması - Eşit işe eşit ücret ilkesinin hayata geçirilmesi	- Diğer ülkelerden iyi örneklerin paylaşılması yoluyla farkındalık sağlama çalışmaları yapılması - Savunuculuk faaliyetleri yürütülerek kanun yapıcılarla görüşmeler gerçekleştirilmesi - Sendikalar ve sivil toplum kuruluşları ile birlikte, ilgili sözleşmelerin onaylanmasına yönelik kampanyalar düzenlenmesi - Mevzuat değişikliği önerilerine katkı sunulması	- Mevzuat değişikliği - Yeni istihdam yaratmak amacıyla bütçe aktarımının sağlanması - Teşvik mekanizmalarının uygulanması	- Sendikalar/STKlar - ÇSGB - TSMM - ASHB - TAHB	- Aile yılı - ortak sorumluluk çerçevesinde izinlerin uzatılması için girişimde bulunulması; kanun teklifleri için sendikalar, bakanlıklar ve işveren kuruluşlarıyla iş birliği yapılması - Hükümetin ilgili sözleşmeleri imzalaması için girişimlerde bulunulması ve imzalama sürecinin tamamlanması	- Bakım yükümlülüğü nedeniyle işten ayrılan kadın sayısının azalması - Kadın istihdamında, kadın-erkek istihdam oranının kadınlar lehine ilerleme göstermesi

Temalar Arası Ortak Öneriler

Yol haritasının her bir bileşeni bakım ekonomisinin belirli bir alanına odaklansa da, bazı ortak ihtiyaçlar ve stratejik öncelikler tüm alanlarda kesişmektedir. Bu örtüşen öneriler, ulusal düzeyde koordineli eylemler, kaynakların etkin kullanımı ve politika tutarlılığının güçlendirilmesi açısından önemli fırsatları ortaya koymaktadır.

1. Sektörler Arası Bakım Koordinasyon Mekanizması Kurulması

Tüm gruplar, bakanlıklar, yerel yönetimler ve sosyal taraflar arasındaki “kendi içinde çalışma” anlayışının aşılması gerektiğini vurgulamıştır. Yeterli kaynağa sahip, resmî ve sektörler arası bir ulusal çalışma grubunun kurulması; politika uyumu, veri paylaşımı, izleme ve entegre bakım hizmet sunumu açısından etkili olacaktır.

2. Bakım Ekonomisine Yönelik Veri Sistemlerinin Geliştirilmesi ve Güçlendirilmesi

Her grup, bakım ihtiyaçları, hizmet kapsamı, iş gücü koşulları ve finansman konularında güncel ve kapsamlı verilerin eksikliğini dile getirmiştir. Mevcut istatistiksel kapasite ve araştırma kurumları temel alınarak hazırlanacak ulusal bir veri stratejisi, planlama, uygulama ve izleme süreçlerine yön verecektir.

3. Sürdürülebilir Finansman Modellerine Yatırım Yapılması

Tüm yol haritaları, bakım hizmetleri, iş gücü gelişimi ve altyapı için uzun vadeli ve güvenilir finansmanın sağlanmasının önemini vurgulamaktadır. Ortak finansman önerileri arasında bakımın makroekonomik planlamaya entegre edilmesi, yerel bütçelerde bakım yatırımlarına daha fazla pay ayrılması ve uygun olduğu durumlarda kamu-özel ortaklıklarının harekete geçirilmesi yer almaktadır.

4. Çalışma Koşullarının İyileştirilmesi ve Mesleki Statünün Güçlendirilmesi

Erken çocukluk eğitiminden ev içi ve uzun süreli bakım çalışanlarına kadar tüm alanlarda katılımcılar, insana yakışır iş standartlarının sağlanması, kayıt altına alınması, iş sağlığı ve güvenliğinin güçlendirilmesi ile net kariyer yolları oluşturulmasının gerekliliğini vurgulamıştır. Bu doğrultuda ulusal düzeyde rehberlerin, eğitim çerçevelerinin ve denetim mekanizmalarının yaygınlaştırılması önerilmektedir.

5. Sosyal Diyalogun ve Paydaş Katılımının Güçlendirilmesi

Bakım politikalarının etkili ve sürdürülebilir biçimde uygulanabilmesi için sendikaların, işveren örgütlerinin, sivil toplum kuruluşlarının ve yerel toplulukların aktif katılımı büyük önem taşımaktadır. Düzenli istişare mekanizmalarının kurulması, çok paydaşlı forumların desteklenmesi ve farkındalık kampanyalarının yaygınlaştırılması kamu desteğini artırarak politikaların sahiplenilmesini teşvik edebilir ve uygulamayı güçlendirebilir. Ayrıca, farklı düzeylerde (ulusal, bölgesel ve yerel) karar alma süreçlerine paydaş katılımının kurumsallaştırılması da sosyal diyalogun etkisini artıracaktır.

6. Kadın-Erkek Eşitliği ve İş–Yaşam Dengesinin Temel İlkeler Olarak Benimsenmesi

Tüm gruplar, bakım politikaları açısından kadın-erkek eşitliğinin eşitliğini yönlendirici bir ilke olarak tanımlamıştır. Yeni geliştirilecek politikaların adil ve bakım dostu olması, kadınları ve aileleri desteklemesi; ücretsiz bakım işlerinin adil biçimde yeniden dağıtımını teşvik etmesi, iş–yaşam dengesini koruması ve ayrımcı normlara karşı durması, dönüştürücü değişim için kilit öneme sahiptir.

7. Kırılgan Grupların ve Göçmenlerin Bakım Ekonomisine Dahil Edilmesi

Kırılgan grupların (özellikle kadın göçmenler, mülteciler ve kayıt dışı çalışanların) bakım iş gücü içindeki önemli varlıkları göz önünde bulundurularak, hak temelli ve kapsayıcı politikaların geliştirilmesi gerekmektedir. Kayıt dışılığın önlenmesi, bu grupların sosyal güvenlik sistemine entegrasyonu ve haklarının korunması, bakım ekonomisinin adil biçimde gelişmesi açısından önemlidir.

8. Erkeklerin Bakım Rollerine Katılımının Teşvik Edilmesi

Erkeklerin çocuk bakımı, yaşlı bireyler ve hasta bakımı gibi geleneksel olarak kadınlara atfedilen roller içinde daha aktif yer alması teşvik edilmelidir. Bu amaçla ebeveyn izni politikalarının dönüştürülmesi, erkekleri kapsayan farkındalık kampanyaları düzenlenmesi ve toplumsal normları dönüştürmeye yönelik eğitimler ön plana çıkarılmalıdır.

9. Bakım Hizmetlerinde Dijitalleşmenin ve Teknolojik Yeniliklerin Teşvik Edilmesi

Bakım hizmetlerinin kalitesinin artırılması, erişimin genişletilmesi ve veri yönetiminin güçlendirilmesi için dijital çözümlerin entegrasyonu büyük önem taşımaktadır. Evde bakım teknolojileri, dijital izleme sistemleri, çevrim içi eğitim araçları ve dijital veri havuzlarının geliştirilmesi, bakım sistemini hem daha etkili hem de sürdürülebilir hale getirecektir. Bu alandaki teknolojik yeniliklerin teşvik edilmesi planlama, uygulama ve izleme süreçlerinde daha etkin ve kapsayıcı bir bakım sistemi kurmanın önünü açacaktır.

10. Ev İşçileri ve Göçmen Kadınların Korunması

Ev işçileri, göçmen ev işçileri ve ev tipi sosyal hizmet kuruluşlarında görev yapan bakım çalışanlarının çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve standartlaştırılması büyük önem taşımaktadır. Uzun vardiya sürelerinin ulusal ve uluslararası standartlara uygun şekilde düzenlenmesi, eşit işe eşit ücret ilkesinin tüm istihdam biçimlerinde uygulanması ve mevzuat boşluklarının giderilmesi öncelikli adımlar arasında yer almaktadır. Ayrıca, ev işçilerine yönelik özel sosyal güvence modellerinin geliştirilmesi ve iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin kimyasal maruziyet ile ergonomik riskleri de kapsayacak biçimde genişletilmesi gerekmektedir. Göçmen kadınların yaşadığı hak kayıplarını önlemeye yönelik koruyucu ve destekleyici sosyal politikaların hayata geçirilmesi ise bakım ekonomisinin kapsayıcılığını ve adillliğini güçlendirecek bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Bu öneriler, ILO’nun C156 ve C189 sözleşmelerinin onaylanmasına yönelik ortak çağrıyla da örtüşmektedir.

Üst Düzey Temsilcilerden Kapanış Değerlendirmeleri

Kapanış konuşmalarında, bakanlıklar, sendikalar ve paydaş kurumlardan üst düzey temsilciler, eğitimin şekillenmesinde etkili olan katılımcı yaklaşımı ve çok paydaşlı diyaloga duydukları memnuniyeti dile getirmişlerdir. Bu ivmenin sürdürülerek Türkiye’de hak temelli, kapsayıcı ve sürdürülebilir bir bakım sisteminin geliştirilmesi gerektiğinin altını çizilmişlerdir. Konuşmacılar; demografik değişimlere yanıt verilmesi, uzun süreli bakım stratejilerinin güçlendirilmesi, adil, bakım dostu ve aile dostu politikaları destekleyen düzenleme ve uygulamaların hayata geçirilmesinin önemini vurgulamışlardır. Aynı zamanda, bakım alanların ve bakım verenlerin haklarını, tercihlerini, seçeneklerini, onurlarını ve genel iyilik hallerini gözetim sistemlerinin kurulması ve tüm bakım çalışanları için insana yakışır iş koşullarının sağlanması gerektiğinin altını çizmişlerdir. Kadın-erkek eşitliği ve bakım sorumluluğunun paylaşılması, ilerlemenin temel dayanakları olarak sıkça vurgulanmıştır. Paydaşlar, bu taslak yol haritalarının hayata geçirilmesi için kurumsal iş birliğinin sürdürülmesi, somut politika adımlarının atılması ve yerel yönetimler, sosyal taraflar ve sivil toplumun sürece aktif biçimde dâhil edilmesi çağrısında bulunmuşlardır. Son olarak, bu önemli ilerleme adımı kolaylaştıran ILO’ya, ITCILO’ya ve tüm iş birlikçi kuruluşlara teşekkür edilmiştir.

Sonraki Adımlar ve Takip Süreci

Bu taslak yol haritaları, Türkiye’nin bakım ekonomisini güçlendirmeye yönelik ulusal düzeyde diyalog ve eylemler için bir başlangıç noktası niteliğindedir. Kamu kurumları, sosyal taraflar ve sivil toplum temsilcilerinin ortak bilgi birikimi, öncelikleri ve fikirlerini yansıtmaktadır.

Yol Haritaları Nasıl Kullanılacak:

- Bakım politikalarının tasarımı ve uygulanmasına yönelik mevcut ve gelecekteki çalışma gruplarına bilgi kaynağı sağlayacaklardır.
- İlgili bakanlıklar, belediyeler, sendikalar ve işveren örgütleriyle yapılacak istişareler, atölye çalışmaları ve pilot projeler için girdi olarak kullanılabileceklerdir.
- Ayrıca, ulusal hedeflerle uyumlu yerel düzeyde eylem planlarının ve bütçeleme çerçevelerinin geliştirilmesinde yol gösterici olacaktır.
- Sürekli izleme ve değerlendirme mekanizmaları oluşturarak yol haritalarının etkinliği ve uygulanabilirliği düzenli olarak takip edilecektir.
- Paydaşlar arasında bilgi paylaşımını ve koordinasyonu artırmak amacıyla platformlar kurulacaktır.
- Eğitim ve farkındalık faaliyetleriyle bakım ekonomisinin önemi geniş kitlelere duyurulacaktır.

Bu adımlar bir araya geldiğinde, eğitim sürecinde ortaya çıkan ivmenin; daha adil, sürdürülebilir, kapsayıcı, bakım dostu, aile dostu ve kadın-erkek eşitliğine duyarlı bir bakım sistemine yönelik somut ilerlemeye dönüşmesi sağlanacaktır.

Ekler

Eğitim Gündemi:

► Eğitim Programı
Türkiye’de Bakım Ekonomisinin Dönüştürücü Büyümesi
16-20 Haziran 2025 – Ankara (Türkiye)

	16 Haziran Pazartesi	17 Haziran Salı	18 Haziran Çarşamba	19 Haziran Perşembe	20 Haziran Cuma
	Bakım Ekonomisinin Çerçevesi Bakımın Önemi	Bakım Ekonomisinde İnsana Yakışır İş: 5R Çerçevesinin Uygulanması	Bakım Ekonomisinde İnsana Yakışır İş ve Bakım Dostu İşyerleri için Araçlar	Bakım Ekonomisine Yatırım Yapmak: Ekonomik Gerekçeler	Politika Atölyesi: Türkiye’de Bakım Ekonomisini Dönüştürmeye Yönelik Bir Yol Haritası Hazırlama
9:00 – 10:30	Açılış Sn Yasser Hassan, ILO Türkiye Ofisi Direktörü Bakım ekonomisi ve bakım emeği hakkında temel kavramlar ve tanımlar Maud Ritz Ipek Ilkcaracan	ILO’nun 5R Çerçevesini Anlamak Maud Ritz	Ev İşçilerinin Rolünü Tanımak Ipek Ilkcaracan tarafından modere edilen panel oturumu	Türkiye bağlamında bakım hizmetlerine yatırımın maliyetleri ve getirileri Ipek Ilkcaracan	Genel Değerlendirme ve Stratejik Çıkanmlar Maud Ritz
10:30-11:00	Ara				
11:00 – 12:30	Bakım ekonomisi ve bakım emeği: Kapsamı ve Önemi Maud Ritz	ILO’nun 5R Çerçevesini Anlamak Politika Uygulamaları Maud Ritz Ipek Ilkcaracan	Bakım Hizmetlerinde Kooperatiflerin Rolü Ayşe Turunç Kankal	Bakım Hizmetleri ve Politikalarına Yatırım Yapmak: ILO ve BM Kadın Birimi Araçlarına Dayalı Uygulamalar ve Projeksiyonlar Ipek Ilkcaracan	Yol Haritası Geliştirme: Öncelikler ve Taahhütler Maud Ritz
12:30-14:00	Öğle Yemeği				
14:00 – 15:30	Bakım konusunda Uluslararası Çalışma Standartları Maud Ritz	Dönüştürücü Politikalar ve Yatırımlar: Bakım İşinin Yeniden Dağılımı Nasıl Sağlanır Ipek Ilkcaracan	Bakım Emeği ve İyi Uygulamalara Yakından Bakış Maud Ritz	ILO simülatorü: Türkiye için yatırımların sunumu ve projeksiyonu Laura Addati & Mia Touma	Yol Haritalarının Sunumu ve Doğrulaması 15:00Yol Haritalarının Üst Düzey Yöneticilere Sunumu Sertifika Töreni
15:30-15:45	Ara				
15:45 – 17:00	Türkiye’de Politika ve Mevcut Durum Ipek Ilkcaracan	İleriye Dönük Planlama: Önceliklerin Belirlenmesi Maud Ritz	Social Dialogue in Practice: Simulating Care Policy Negotiation Maud Ritz	Küresel İlhamlar: Bakım Alanındaki İyi Uygulamalardan Öğrenmek Maud Ritz tarafından modere edilen panel oturumu	Resepsiyon ve Resmi Kapanış (17:00)

Katılımcı Listesi

İsim-Soyisim	Kurum
Tuğba Bezci	ILO
Gözde Bingüler Eker	UNWOMEN
Aslı Çoban	UNDP
Işıl Erdemli	UNDP
Eltaf Ersay	UNDP
Ebru Özberk Anlı	ILO
Pelin Rodoplu	UNRCO
Emre Üçkardeşler	UNICEF
Yıldız Yapar	UNFPA
Nuray Akkaya	İMECE Ev İşçileri Sendikası
Kübra Altın	T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı - Çalışma Genel Müdürlüğü
Ali Arabacı	Öz-Sağlık İş Sendikası
Sevilay Arslan	T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
Hatice Ayhan	Hizmet-İş Sendikası
Gülhan Benli	EVİDSEN- Ev İşçileri Sendikası
Behiç Bilen	T.C. Cumhurbaşkanlığı- Strateji ve Bütçe Başkanlığı
Hasan Furkan Celil	T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı- Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü
Sevgi Yurttaş	UNDP
Dilan Esen	DİSK
Damla Güler Demirtaş	T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı -Kamu Mali Yönetim ve Dönüşüm Genel Müdürlüğü
Buket Ilgın Özmen	T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı - Sosyal Güvenlik Kurumu Sigorta Primleri Genel Müdürlüğü-Kayıt Dışı İstihdamla Mücadele Daire Başkanlığı

Katılımcı Listesi

İsim-Soyisim	Kurum
Nazan Karacabey	Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası (SES)
Keziban Karçkay	T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı - Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü
Muzaffer Kağan Kasımoğlu	T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı - Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı
Fatih Kaynar	T.C. Milli Eğitim Bakanlığı - Temel Eğitim Genel Müdürlüğü
Selen Keklik	TÜRK-İŞ Konfederasyonu
Işıl Kurnaz	Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Didem Musapaşaoğlu	Türkiye Belediyeler Birliği
Ekin Sarı	Genel-İş Sendikası
Hüseyin Cahit Şen	T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı - Sosyal Güvenlik Kurumu Strateji Geliştirme Başkanlığı
Tülay Tarhan	DİSK
Bilgen Çelen	T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı - Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü
Turna Turna	T.C. Ticaret Bakanlığı - Esnaf, Sanaatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü
Evrin Yaban Güçtürk	KESK
Damla Yazar Yıldız	T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı - Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü
Sercan Yıldırım	Sağlık-İş Sendikası
Emine Sayar Akdoğan	T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı-Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
Fatma Zengin	HAK-İŞ Konfederasyonu

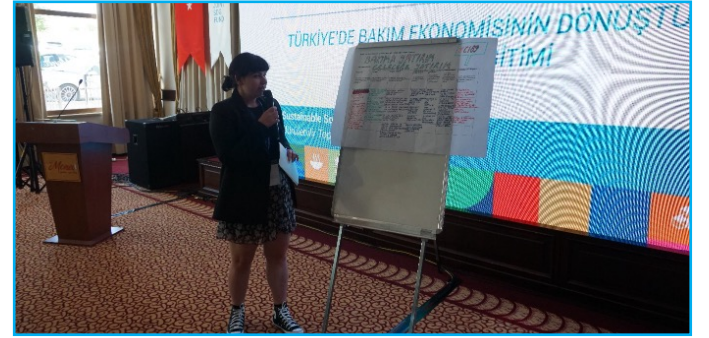

Katılımcı Listesi

Yol Haritası Sunumundaki Üst Düzey Temsilciler

Adı-Soyadı	Kurum
Adem Yavuz	Öz Sağlık-İş Sendikası Genel Başkan Yardımcısı
Ahmet Nazif Garipoğlu	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Genel Müdür Yardımcısı
Bahadır Berdicioğlu	KESK Yönetim Kurulu Üyesi
Burcu Ayhan Ekenci	Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü Daire Başkanı
Cem Bayrak	UNDP Türkiye Sosyal İçerme ve Yönetişim Portföy Yöneticisi
Cenk Kadioğlu	Türkiye Belediyeler Birliği Koordinasyon Daire Başkanı
Gökay Dağ	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğü İstihdam Politikaları Daire Başkanı
Mariam A. Khan	UNFPA Türkiye Temsilcisi
Mehmet Yeşilyurt	Hizmet-İş Sendikası Genel Sekreteri
Mustafa Ali Yurdupak	UNDP Türkiye Programlardan Sorumlu Mukim Temsilci Yardımcısı
Tom Delrue	BM Mukim Koordinatörlük Ofisi (RCO) Başkanı
Yasser Hassan	ILO Türkiye Direktörü
Zeliha Ünaldi	UN Women Türkiye Ülke Müdür Yardımcısı

Fotoğraflar

JOINT SDG FUND

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER
TÜRKİYE

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER
BAKANLIĞI

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER
KALKINMA PROGRAMI

Uluslararası
Çalışma
Örgütü

